

Liite 3: Kansallinen terveysindeksi: Sairausryhmittäiset painokertoimet ja painotus työkyvyttömyysindeksissä

Sairastavuusindeksin sairausryhmät

Sairausryhmän **painotus yhteensä** yleisindeksissä saadaan laskemalla yhteen sen näkökulmakohtaiset painot, jotka saadaan kaavalla 0,25 * (yksittäisen sairausryhmän kattama osuus kyseisestä ilmiöstä (esim. menetetyistä elinvuosista) / kaikkien tarkasteltujen seitsemän sairausryhmien yhdessä kattama osuus ko. ilmiöstä).

Kattavuus ilmiöalueen sisällä tarkoittaa kaikkien tarkasteltujen sairausryhmien yhteenlaskettua osuutta kyseisestä ilmiöstä (esim. menetetyistä elinvuosista ikävälillä 0–80 vuotta).

Sairausryhmä	Kuolleisuus: Osuus kaikista menetetyistä elinvuosista (%)	Kuolleisuus: Paino indeksissä	Työkyvyttömyys: Osuus kaikista työkyvyttömyyseläkkeistä (%)	Työkyvyttömyys: Paino indeksissä	Terveysten liittyvän elämälaadun vaje: Paino indeksissä	Kustannukset: Osuus kaikista kustannuksista (%)	Kustannukset: Paino indeksissä	Painotus yhteensä
Syövät	29,2	9,3	2,9	1,1	0,0	6,3	2,8	13,1
Sepelvaltimotauti	10,8	3,4	0,9	0,3	1,2	1,0	0,5	5,4
Aivoverisuonien taudit	3,5	1,1	2,0	0,7	3,2	4,7	2,1	7,1
Tuki- ja liikunta-elinsairaudet	0,3	0,1	20,1	6,8	3,5	4,9	2,2	12,7
Mielenterveyden häiriöt	9,7	3,1	40,2	13,7	5,7	13,0	6,0	28,4
Tapaturmat	9,5	3,0	3,3	1,1	0,5	6,6	3,0	7,6
Muistisairaudet	2,7	0,8	1,2	0,4	0,0	12,9	5,8	7,1
Keuhkosairaudet	1,9	0,6	0,8	0,3	3,2	0,9	0,4	4,6
Diabetes	1,5	0,5	1,0	0,3	3,7	3,3	1,5	5,9
Alkoholisairaudet	9,6	3,0	1,2	0,4	3,9	1,7	0,8	8,2
Kattavuus ilmiöalueen sisällä	78,7	-	73,7	-	-	55,3	-	-
Paino indeksissä (%)	-	25,0	-	25,0	25,0	-	25,0	100

Painokertoimien tuottamisessa käytetyt menetelmät ja tietolähteet:

Painokertoimien määrittämisessä käytettiin pääosin vuotta 2019 koskevia tietoja, jotta koronapandemian vaikutukset eivät heijastu painotukseen.

Kuolleisuus: Kuolleisuuden painokertoimien määrittäminen perustui sairausryhmittäin laskettuun menetettyjen elinvuosien osuuteen kaikista ikävälillä 0–80 vuotta menetetyistä elinvuosista. Aineistona käytettiin Tilastokeskuksen kuolemansyiden tutkimusaineiston tietoja vuodelta 2019 ja kuolemansyyn määrittämisessä huomioitiin tilaston peruskuolemansyy. Menetetyt elinvuodet määritettiin PYLL-indeksillä (engl. *Potential Years of Life Lost*). Laskennassa käytetty yläikäraja perustuu suomalaisten odotettuun elinikään. PYLL-indeksissä painottuvat nuorella iällä tapahtuneet kuolemat.

Työkyvyttömyys: Sairastavuudesta aiheutuva työkyvyttömyys määritettiin vuonna 2019 työkyvyttömyyseläkettä työ- tai kansaneläkejärjestelmästä saaneiden perusteella. Määrittämisessä huomioitiin kaikki vuoden aikana osa- ja täysiaikaisena sekä toistaiseksi voimassa olevana ja määräaikaisena myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä saaneet henkilöt.

Terveysten liittyvän elämänlaadun vaje: Sairastavuusindeksiin sisällytetyn sairausryhmän osuus keskeisten elämänlaadun vajetta aiheuttavien kroonisten sairauksien aiheuttamasta elämänlaadun vajeesta tarkasteltiin FinTerveys 2017 -kyselytutkimusaineistoon perustuen. Elämänlaatua mitattiin EuroHIS-elämänlaatumittarilla (1), jota lineaarisessa regressiomallissa selitettiin hoitoilmoitusjärjestelmästä saaduilla tiedoilla kroonisista sairauksista vakioituna iällä, sukupuolella, siviilisäädellä ja koulutuksella. (2) Sairauskohtaiset painokertoimet saatiin jakamalla ryhmäkohtainen regressiokertoimen estimaatti näiden estimaattien summalla ja kertomalla tämä 25:llä. Käytetyn aineiston ja menetelmän vuoksi sairastavuusindeksiin kuuluvien sairausryhmien kattamaa osuutta terveyteen liittyvästä elämänlaadun vajeesta ei voitu määrittää vastaavalla tavalla kuin muissa painotusnäkökulmissa.

Kustannukset: Kustannuspainokertoimien määrittämisessä hyödynnettiin sote-rahoituksen tarvevakioinnissa koottua sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunkäyttöä kuvaavaa kustannusaineistoa vuodelta 2019. (3) Aineisto perustuu hoitoilmoitusrekisterien koko väestön kattaviin tietoihin palveluiden käytöstä, joihin on yhdistetty kustannustietoa pääosin kansallisista keskimääräisistä yksikkökustannuksista. Sairastavuusindeksin kustannuspainojen määrittämisessä huomioitiin lisäksi avohoidon reseptilääkekustannukset, Kelan korvaama kuntoutus sekä Kela-korvausten piiriin kuuluvan yksityisen terveydenhuollon palvelunkäytön kustannukset. Näillä pyrittiin huomioimaan sellaisia sairauksiin ja niiden hoitoon liittyviä yksilölle ja palvelunjärjestelmälle koituvia kustannuksia, joita hoitoilmoitusrekisterit eivät kata.

Sairastavuuteen liittyvät kustannukset estimoitiin regressiomallilla, jossa yksilön havaittuja kustannuksia selitettiin sairastavuustasulla. Vakioinnissa otettiin huomioon ikä, sukupuoli sekä sosioekonomiseen asemaan liittyviä tekijöitä. Sairastavuustasun määrittämisessä sovellettiin sote-rahoituksen tarvevakiointitutkimuksessa kehitettyä sairausluokitusta.

Lähteet

1 TOIMIA-tietokanta. EuroHIS-8-elämänlaatumittari. Saatavilla:

<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/tmi/article/tmm00135?toc=307489> (Viitattu 29.4.2024)

2 Jääskeläinen T. ym. 2023, julkaisematon käsikirjoitus.

3 Holster, T., Haula, T. ja Korajoki, M. 2022. Sote-rahoituksen tarvevakiointi: päivitys 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. THL työpäperi 26/2022. Helsinki.

Työkyvyttömyysindeksi

Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon kolme eri ryhmää:

- Työkyvyttömyyseläkkeen saajat joulukuussa
- Vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäivärahasella olleet vuoden aikana
- Ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet vuoden aikana

Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajilla ja ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneilla on paino 0,5.